

8

Woordvormen

1 Deelwoorden

Denk aan de Nederlandse woorden ,schrijver' en ,geschreven'. Het eerste benoemt een persoon die iets *doet*; het tweede betreft iets dat aan een actie *onderworpen is*.

Beide worden oorspronkelijk van een werkwoord (in dit geval ,schrijven') afgeleid, zij zijn nochtans zelf geen werkwoorden, maar *naamwoorden* of *bijvoeglijke naamwoorden*.

De Arabische taal heeft ook zulke woorden, talrijk en nuttig. Het zijn **deelwoorden**. Wat een persoon of een ding betreft, die/dat *iets doet* (bijv. ,schrijver' in het Nederlands) is een **actief deelwoord**. Wat een persoon of een ding betreft, die/dat *aan iets onderworpen is* (bijv. ,geschreven' in het Nederlands) is een **passief deelwoord**.

In het Arabisch kunnen wij zowel **actief** als **passief deelwoord** als naamwoorden of bijvoeglijke naamwoorden gebruiken, naargelang het woord in de aangewezen functie zin heeft.

Arabische deelwoorden hebben gelukkig regelmatige patronen. Hier volgen de meest gebruikelijke soorten, met nuttige voorbeelden. Het is evident, dat een werkwoord zowel een actief als ook een passief deelwoord enkel heeft, als alle twee een betekenis hebben. Bij veel werkwoorden is alleen één van de twee bruikbaar. Dit wordt duidelijk in de kolommen van de volgende tabellen (actief rechts, passief links). In de geluidsopname hoort u eerst het actieve deelwoord.

Gebruik deze lijst precies zoals bij de onregelmatige meervoudsvormen (Les 7). Oefenen, en leergierigheid, zullen u bij het verder gebruik van het deelwoord helpen. **Lees en schrijf:**

Passief	Actief
(a) Groep <i>kātib</i> (actief), <i>maktūb</i> (passief):	
مكتوب مكتوب <i>maktūb</i> geschreven	كاتب كاتب كاتِب <i>kātib kuttāb</i> auteur (,schrijvende'), klerk
	سائق سائق <i>sā'iq</i> bestuurder
	عامل عامل عامل <i>ʿāmil ʿummāl</i> arbeider
	لازم لازم <i>lāzim</i> nodig
	حاضر حاضر <i>ḥāḍir</i> aanwezig, bereid
مفتوح مفتوح <i>maftūḥ</i> geopend	
ممنوع ممنوع <i>mamnūʿ</i> verboden	
مشغول مشغول <i>mašghūl</i> bezig	
معلومات معلومات <i>maʿlūmāt</i> (mv.) informatie (,bekende dingen')	

 552.wav openen, groep (a) beluisteren en herhalen.

(b) Groep *mumaththil* (actief), *mumaththal* (passief):

مُمَثِّل مُمَثَّل *mumaththal*
vertegenwoordigd

مُمَثِّل مُمَثَّل *mumaththil*
vertegenwoordiger
مُفَتِّش مَفْتَش *mufattiš*
inspecteur
مُعَلِّم مُعَلِّم *mu'allim*
leraar
مُدَرِّس مُدَرِّس *mudarris*
instructeur

 553.wav openen, groep (b) beluisteren en herhalen.

(c) Groep *musā'id* (actief), (geen passief gebruikelijk)

مُسَاعِد مُسَاعِد *musā'id*
assistent, behulpzaam
مُسَافِر مُسَافِر *musāfir*
reiziger
مُحَامِي مُحَامِي *muḥāmī*
notaris
مُحَاسِب مُحَاسِب *muḥāsib*
boekhouder
مُنَاسِب مُنَاسِب *munāsib*
passend

 554.wav openen, groep (c) beluisteren en herhalen.

(d) Groep *mursil* (actief), *mursal* (passief):

مُرْسِل مُرْسَل *mursal*
gezonden
مُعْطِيَات مُعْطِيَات *mu'ṭajāt*
(mv.) data (,gegeven dingen')

مُرْسِل مُرْسِل *mursil*
afzender
مُعْطِي مُعْطِي *mu'ṭī*
donateur
مُفِيد مُفِيد *mufīd*
nuttig
مُهِّم مُهِّم *muhimm*
belangrijk

 555.wav openen, groep (d) beluisteren en herhalen.

(e) Groep *muntāxib** (actief), *muntāxab** (passief)

مُنْتَخَب مُنْتَخَب *muntāxab*
gestemd
مُشْتَرَك مُشْتَرَك *muštārak*
gemeenschappelijk

مُنْتَخَب مُنْتَخَب *muntāxib*
stemmer
مُشْتَرَك مُشْتَرَك *muštārik*
deelnemer
مُتَّحِد مُتَّحِد *muttāhid*
verenigd
مُنْتَظَر مُنْتَظَر *muntāzīr*
(ver)wachtend

* NB: onregelmatige klemtoon bij deze groep.

مُنْتَظَر مُنْتَظَر *muntāzar*
verwacht

 556.wav openen, groep (e) beluisteren en herhalen.

(f) Groep *mustaxdim* (actief), *mustaxdam* (passief):

مستخدم	مستخدم	<i>mustaxdam</i>
مستقبل	مستقبل	<i>mustaqbil</i>
		werknemer
		toekomst

مستخدم	مستخدم	<i>mustaxdim</i>
مستقبل	مستقبل	<i>mustaqbil</i>
		werkgever
		(radio/televisie) ontvanger
مستعد	مستعد	<i>musta'id li</i>
		bereid tot

 557.wav openen, groep (f) beluisteren en herhalen.

Noteer:

- Enkele mannelijke actieve deelwoorden van groep (a) hebben een onregelmatig meervoud; bij de meeste andere deelwoorden (passief bij groep [a] en actief/passief bij groepen [b] tot [f]) is het meervoud regelmatig. De regelmatige meervoud-uitgang wordt altijd beklemtoond (7/2).
- Bij groepen (b) tot (f) verschillen actieve en passieve deelwoorden alleen van elkaar door hun laatste klinker: *-i-* actief en *-a-* passief. Spijtig genoeg toont het dagelijkse schrift dit belangrijke verschil niet. Er bestaat een middel om het verschil te tonen, maar wij vinden het haast niet in documenten. Wij moeten op de samenhang vertrouwen.
- Groep (e) heeft een onregelmatige klemtoon, d.w.z. op een korte klinker vóór één enkele medeklinker.

Wij kunnen het deelwoord vrouwelijk, tweevoudig, bepaald en/of meervoudig maken, met de bekende middelen:

معلمة	معلمات	<i>mu9allima/mu9allimāt</i>	lerares(sen)
سائق	سائقين	<i>sā'iqīn/sā'iqūn</i>	bestuurders
الكاتبان		<i>al-kātibān</i>	beide auteurs

Oefening 1 Lees volgens elk voorbeeld deze deelwoorden hardop:

(a) Model عارف: كاتب وارد aankomend, طالب student, كامل volledig, عارف wetende

(c) Model مساعد: محافظ conservatief, مقابل tegenoverligend/-zittend/-staand

(f) Model مستخدم: مستعمل gebruiker, مستثمر geldbelegger, مستأجر huurder

Wat is de laatste klinker bij al deze deelwoorden? En hoe weten wij dat?

Oefening 2 Lees deze passieve deelwoorden hardop:

مكسور gebroken, مستنكر afschuwelijk (afgeschuwd), مسلح bewapend,

مقترح voorgesteld

De oplossingen van deze oefeningen volgen paragraaf 4 beneden.

Verbale Naamwoorden

2 Denk aan het Nederlands woord 'herziening'. Het wordt van een werkwoord ('herzien') afgeleid, is toch zelf geen werkwoord maar een naamwoord, dat de *bezigheid* van het werkwoord uitdrukt. De Arabische taal heeft talloze naamwoorden van dit soort; wij noemen ze **verbale naamwoorden**. Wij kennen al het **verbale naamwoord** 'controle' in het Arabisch, uit Les 6/1: تفتيش *taftīš*. **Verbale naamwoorden** zijn belangrijk in het Arabisch. Wij vinden ze dikwijls in berichten, op aanplakborden enz. Vele ervan zijn, wat de betekenis betreft, te vergelijken met Nederlandse naamwoord-vormen zoals 'de controle' ofwel 'het controleren'.

Verbale naamwoorden die met de deelwoorden-groep (a) overeenstemmen (كاتب\مكتوب), worden *onregelmatig* gevormd; die van de andere deelwoorden-groepen (b) tot (f) zijn regelmatig.

De volgende lijst is niet uit het hoofd te leren. Gebruik de woorden als naslagvoorbeelden; sommige ervan kent u toch al. **Lees en schrijf:**

(a) Onregelmatige groep (velerlei modellen bestaan; leer de woorden liever als „normale” woordenschat):

كتابة كتابه *kitāba* schrift
وصول وصول *wuṣūl* aankomst
عمل أعمال عمل الأعمال *ʿamal* 'a9māl werk

 558.wav openen, groep (a) beluisteren en herhalen.

(b) Groep *taftīṣ*:

تفتيش تفتيش *taftīṣ* controle
تعليم تعليم *taʿlīm* onderwijs
تنظيم تنظيم *tanẓīm* het organiseren

 559.wav openen, groep (b) beluisteren en herhalen.

(c) Groep *musāʿada*:

مساعدة مساعدة *musāʿada* hulp
محاسبات محاسبات *muḥāsabāt* (mv.) boekhouding
مغادرة مغادرة *mughādara* vertrek

 560.wav openen, groep (c) beluisteren en herhalen.

(d) Groep *'irsāl*:

إرسال إرسال *'irsāl* verzending
إدارة إدارة *'idāra* bestuur
إضراب إضراب *'iḍrāb* staking

 561.wav openen, groep (d) beluisteren en herhalen.

(e) Groep *intixāb*:

انتخاب انتخاب *intixāb* verkiezing
اشتراك اشتراك *ištirāk* deelname
انتظار انتظار *intizār* het wachten, wachttijd

 562.wav openen, groep (e) beluisteren en herhalen.

NB. De klemtoon is hier regelmatig, d.w.z. op een *lange* klinker vóór een enige medeklinker, in tegenstelling tot de *deelhoord*-groep (e) boven.

(f) Groep *istixdām*:

استخدام استخدام *istixdām* bezigheid, baan
استقبال استقبال *istiqbāl* ontvangst

 563.wav openen, groep (f) beluisteren en herhalen.

NB: In de groep (d) begint het verbale naamwoord altijd met 'i- (met *hamza*); de verbale naamwoorden van groepen (e) en (f) echter met een zwakke klinker *i-* (zie Les 3).

Veel verbale naamwoorden kunnen betrekkelijk worden zoals in Les 4/4 met de toegevoegde uitgang *ي*. Lees en schrijf:

تعليمي تعليمي *taʿlīmī* leer-
الاشتراكيين الاشتراكيين *al-ištirākījīn* de socialisten

 564.wav openen, beluisteren en herhalen.

Abstracte naamwoorden

3 U zult ook *abstracte naamwoorden* ontmoeten (d.w.z. naamwoorden, die een eigenschap of een toestand betekenen) met de uitgang *-īja*, dus met dezelfde uitgang als de verwante vrouwelijke afgeleide vormen in 4/4. Het woord *إمكانية* 'imkānīja (6/2) is zo een woord. Lees en schrijf, en probeer zo mogelijk, deze nuttige abstracte naamwoorden te leren:

الاشتراكية *al-ištirākīja* het socialisme
الديموقراطية *ad-dīmuqrātīja* de democratie

 665.wav openen, beluisteren en herhalen.

Andere Schrijfstijlen

4 Zoals in ons alfabet, zijn er in het Arabische alfabet verschillende stijlen of lettersoorten. Hier is een keuze (letters en getallen); eerst volgens de stijl van dit boek:

أ ب ج ج درس ص ط ع ع ف ف ق ك ك ل م ن ه ه ه و ي ي
١٢٣٤٥٦٧٨٩٠

Een andere stijl, die wij ook in goede boekdruk vinden:

أ ب ج ج درس ص ط ع ع ف ف ق ك ك ل م ن ه ه ه و ي ي
١٢٣٤٥٦٧٨٩٠

Krantenkoppen:

أ ب ج ج درس ص ط ع ع ف ف ق ك ك ل م ن ه ه ه و ي ي
١٢٣٤٥٦٧٨٩٠

Typoscript, dat wij in oudere documenten vinden:

أ ب ج ج درس ص ط ع ع ف ف ق ك ك ل م ن ه ه ه و ي ي
١٢٣٤٥٦٧٨٩٠

Twee sierlijke schriften, die wij op bouwgevels of monumenten vinden:

أ ب ج ج درس ص ط ع ع ف ف ق ك ك ل م ن ه ه ه و ي ي
١٢٣٤٥٦٧٨٩٠
أ ب ج ج درس ص ط ع ع ف ف ق ك ك ل م ن ه ه ه و ي ي
١٢٣٤٥٦٧٨٩٠

De gedrukte vorm van een handschriftstijl van veel gecultiveerde Arabieren:

أ ب ج ج درس ص ط ع ع ف ف ق ك ك ل م ن ه ه ه و ي ي
١٢٣٤٥٦٧٨٩٠

In deze laatste stijl zult u wellicht volgende vormen van eind- of geïsoleerde vormen van bepaalde letters vinden. Noteer deze:

ش ش م ق و و ض ض ن ن

Oefening 3 Lees deze verbale naamwoorden hardop:

تجديد vernieuwing, استقلال onafhankelijkheid, تدریس onderwijs,
اجتماع vergadering, إصلاح hervorming, تمويل financiering, مناسبة gelegenheid,
انتقال overgang

De oplossing van deze oefening staat op de volgende pagina.

Oplossingen van de Oefeningen

1 (a) *wārid*, *ṭālib*, *kāmil*, *9ārif* (c) *muḥāfiẓ*, *muqābil* (f) *musta9mil*, *mustathmir*, *musta'djir*

De laatste klinker is -i-, omdat deze deelwoorden volgens hun betekenis actief zijn.

2 *maksūr*, *mustankar*, *musallah*, *muqtārah*

3 *tajdīd*, *istiqlāl*, *tadrīs*, *ijtimā9*, *'iṣlāḥ*, *tamwīl*, *munāsaba*, *intiqāl*

Testen

1 Enkele van de volgende woorden zijn nieuw. Spreek elk woord uit en identificeer het ofwel als mannelijk actief deelwoord of verbaal naamwoord. Geen zorg over de onbekende betekenis; wat hier telt, is de vorm:

(a) تقديم (b) راكب (c) مراسل (d) إنذار (e) مستعمل (f) شامل (g) افتتاح
(h) سامع (i) مدرّس (k) استثمار

2 Schrijf:

(a) *munāsaba* (b) *intixābī* (c) *mudarrisīn* (d) *9ummāl* (e) *tanẓīm*

3 Hier zijn vijf actieve deelwoorden. Geef het passende verbale naamwoord van elk woord. Lees de deelwoorden en de verbale naamwoorden hardop:

(a) مستقبل (b) مشترك (c) مرسل (d) مساعد (e) مفتّش

4 Lees hardop:

(a) القاهرة (b) مدرسة للبنات (c) مصر والعراق (d) ايراس (e) الاستقبال

Samenvatting

Deelwoorden en verbale naamwoorden zal u herhaaldelijk op verkeersborden, in mededelingen enz. aantreffen. Zulke woorden zal u goed kunnen verstaan door de uitspraak.

U kan ook zulke nieuwe woorden noteren en later gebruiken. En uiteraard hun betekenis makkelijker kunnen afleiden.

Totdusver ging het om alleenstaande woorden. In de volgende lessen leren wij doelmatige *structuren*, die wij met twee of meer woorden samen kunnen vormen.